

'Het uiteindelijke doel is om onszelf op te heffen'

Mr. dr. Gaby van den Biggelaar (1960) is sinds 2012 directeur-bestuurder van de landelijke stichting Leergeld. Ze is al twintig jaar betrokken bij het onderwerp 'kinderen en armoede', eerst als gemeenteraadslid in Eindhoven en daarna ook als voorzitter van de stichting Leergeld Eindhoven www.leergeld.nl

Het zijn woorden van Gaby van den Biggelaar, directeur van stichting Leergeld Nederland, die in driekwart van alle Nederlandse gemeentes actief is. Leergeld biedt kinderen in armoede kansen om deel te nemen aan binnen- en buitenschoolse activiteiten. Zo kunnen ze opbloeien, kennis en vaardigheden ontwikkelen en eigenwaarde krijgen. Peter van Overbruggen sprak met haar over 'het kind van de rekening'.

Twee van uw uitspraken vielen mij op: "Alle kinderen mogen meedoen, want nu meedoen is straks meetellen!" en "ons uiteindelijke doel is om onszelf te kunnen opheffen omdat onze ondersteuning niet langer noodzakelijk is." Hoe bereik je dit doel als particuliere stichting?

'In Nederland groeit een op de twaalf kinderen op in armoede, dat zijn ruim 312.000 kinderen. Zij kunnen om financiële redenen niet meedoen aan activiteiten die voor hun leeftijdsgenootjes heel normaal zijn. Zij staan vaak letterlijk aan de zijlijn, kunnen bijvoorbeeld niet mee op schoolreis, niet bij een sportclub of op dansles, hebben geen fiets om naar school te gaan of geen laptop om hun huiswerk te maken. Leergeld kan dit wel mogelijk maken. Het tweede doel, onszelf opheffen, is voorlopig niet te voorzien. Integendeel: de coronacrisis zal waarschijnlijk leiden tot vergroting van de doelgroep'.

Wat is precies jullie doelgroep?

'Schoolgaande kinderen in de leeftijd van 4 tot 18 jaar zijn onze doelgroep. De kinderen zijn niet arm, ze groeien op in gezinnen met een laag inkomen. Er bestaat een vooroordeel dat het daarbij altijd gaat om ouders met een (bijstands)uitkering of om mensen zonder werk. Maar het zijn niet alleen de gezinnen met het sociale minimuminkomen die getroffen worden. Er is veel verborgen armoede bij ZZP'ers en bij kleine ondernemers. Bovendien hebben veel werkenden te weinig uren, een laag uurloon of een flexbaan met grote onzekerheid. Het grootste probleem zit bij ouders met een migratieachtergrond, alleenstaande ouders, laaggeletterden en mensen met een verstandelijke beperking'.

De oorzaak ligt in de financiële problemen die ouders hebben. Hoe los je die op?

'Het besteedbare inkomen is niet toereikend voor de minimale uitgaven van voedsel, kleding, wonen, zorgkosten en deelname aan zaken als clubs en sport. Bovendien zijn al die kosten ook

gestegen, terwijl het inkomen niet is meegegroeid. Door echtscheiding, baanverlies of faillissement, vooral nu in coronatijd, kan een gezin ineens in grote financiële problemen terechtkomen. Als Leergeld lossen wij de armoede niet op.

Er zijn ook andere sociale hulpinstanties, bijvoorbeeld de gemeente, waar mensen een beroep op kunnen doen. Wanneer komt de Stichting Leergeld dan in beeld?

'Als we een hulpvraag krijgen, zijn onze vrijwilligers vaak de eersten die in een gezin komen en mensen het gevoel geven dat ze echt gehoord worden. Ten opzichte van de gemeentelijke en overheidsinstanties is er bij veel mensen vaak wantrouwen en onwetendheid. Mensen vinden de stap te groot of kennen de mogelijkheden niet. Leergeld is daarentegen laagdrempelig en heeft een persoonlijke benadering. Natuurlijk vullen wij aan op wat andere instanties aan ondersteuning bieden. Maar het belangrijkste is dat we middelen verstrekken die altijd direct ten goede komen aan de kinderen. Wij geven de ouders geen geld in handen.'

Hoe bepalen jullie dan wat er in een gezin echt nodig is?

'Na een aanvraag brengt een vrijwilliger standaard een huisbezoek. Hierbij wordt de totale gezinssituatie bekeken en een inkomens-check gedaan. Daarna bepalen we wat een kind nodig heeft. De bijdrage wordt in natura verstrekt. Dat kan een cheque zijn voor een fiets of een computer die kan worden aangeschaft bij een bepaald adres. Daar zit dan ook een onderhoudscontract bij. De contributie voor een club, een cursus of de bijdrage voor schoolgeld,

excursie of leermiddelen wordt door ons aan de betreffende instelling betaald.'

De vrijwilligers moeten dus goede voelsprietten en sociale kennis hebben om problematische situaties goed te kunnen inschatten?

'Onze vrijwilligers zijn meestal personen die uit ervaring, bijvoorbeeld in hun werkzame leven, gewend zijn om te gaan met bijzondere situaties en sociale problematiek. Zij horen vaak schrijnende verhalen, zoals van een kind dat twee dagen voor zijn verjaardag ziek wordt gemeld. Zo'n kind gaat dan niet naar school, omdat de ouders geen traktaties kunnen betalen en het kind zich schaamt. Je kunt je voorstellen dat kinderen dan in een sociaal isolement terechtkomen. Als je niet op een sportclub zit en nauwelijks contact hebt met leeftijdsgenoten, loop je heel veel mis. Kinderen

missen daardoor ook een belangrijk stuk opvoeding: hoe ga je om met anderen, met winnen of verliezen, hoe leer je omgangsvormen of rekening houden met andere gewoontes.'

Zijn er nog andere, vergelijkbare organisaties zoals Leergeld, die gericht zijn op ondersteuning van kinderen?

'Een heel specifieke organisatie, waar we mee samenwerken, is de Stichting Jarige Job. Deze club maakt het mogelijk dat kinderen hun verjaardag kunnen vieren, een cadeautje krijgen, kunnen trakteren en een feestje geven. Ook hebben we contact met het Nationaal Fonds Kinderhulp, dat werkt met professionele intermediairs vanuit welzijnsorganisaties. Zo hebben we vorig jaar 6.000 aanvragen van ons naar hen doorgestuurd. Een schrijnend geval was een grafsteen voor overleden ouders, die de kinderen niet konden betalen.' ▶

foto wavebreakmedia

olieverfschilderij
door **Ans Markus**
(Expositie Verborgen
Verdriet, Leeuwarden
2018)

Wat doet de overheid? Hebben jullie ook contacten op landelijk politiek niveau?

‘De politiek kan niet verwachten dat wij de (kinder)armoede oplossen. Wij kunnen alleen pleisters plakken. Als we dat niet doen, dan bloeden de kinderen dood. Leergeld is gesprekspartner van de Ministeries van Sociale Zaken en Onderwijs. Zo pleiten we voor een overheidsvergoeding voor laptops, die door het rijk tot nu toe niet tot de noodzakelijke leermiddelen voor schoolgaande kinderen worden gerekend, terwijl scholen die wel verplicht stellen. Vanaf 2017 krijgen de gemeentes van de rijksoverheid een niet geormerkt bedrag van zo’n 84 miljoen dat ook voor armoedebestrijding kan worden ingezet, waarvan 2,5 miljoen naar Leergeld gaat.’

Armoede gaat toenemen

Tot slot merkt Gaby van den Biggelaar op dat het recente rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau en het centraal Planbureau ‘kansrijk armoedebeleid’ (juni 2020) helaas maar weinig aandacht heeft gekregen. In dit 218 pagina’s tellende rapport staat te lezen dat met het huidige kabinetsbeleid de armoede in Nederland de komende jaren flink toeneemt; met ruim een kwart, met name door de verlaging van de bijstand tot en met 2035. Dit terwijl armoede in Nederland een hardnekkig probleem is en de kwaliteit van leven voor circa één miljoen mensen dagelijks ondermijnt.

Ook minister Sigrid Kaag, gekozen tot lijsttrekker van D66 en kandidaat voor het Torentje, kan het zich aantrekken. Zij zei afgelopen september in Trouw: “260.000 Nederlandse kinderen leven in armoede, hier, in de zeventiende economie van de wereld. We moeten dus meer doen aan scholing, aan omscholing en het creëren van banen. Want als ouders werken, stijgen de kansen van kinderen.” Het is maar goed dat ‘Leergeld’ er nog is. ■

Leergeld ondersteunt dus met materiële middelen. Maar wat gebeurt er aan de achterliggende problemen of juist de gevolgen van armoede?

‘Inderdaad zijn de psychosociale problemen in sommige gezinnen groot, zowel bij ouders als kinderen. Die laatsten hebben vaak een laag zelfbeeld en lopen risico op lagere schoolresultaten en later op probleemgedrag. Je ziet vaak, dat kinderen hun emoties en impulsen niet goed kunnen beheersen. Kinderen nemen het stressgedrag van hun ouders over. Sociaal isolement heeft ook gevolgen voor hun (hersens)ontwikkeling. Er zijn volwassenen die later nog last hebben van het feit dat ze vroeger bepaalde dingen hebben moeten missen of ze zijn door een instabiele thuissituatie in de criminaliteit beland.’

Waar kunnen zij dan met deze problemen terecht?

‘Leergeld kan deze problemen niet

zelf aanpakken. Onze vrijwilligers zijn bekend met de ‘sociale kaart’ in een gemeente. Wij verwijzen ouders naar instellingen waar ze ondersteuning en advies kunnen krijgen of we helpen bij het (vaak digitaal!) invullen van de formulieren. Om privacy-redenen kunnen we niet zelf de namen van gezinnen doorgeven aan een hulpinstantie.’

Hoe komt Leergeld als particuliere organisatie aan geld?

‘Stichting leergeld is voortgekomen uit een katholieke caritas-instelling in Tilburg en heeft zich aanvankelijk in Brabant en daarna naar Limburg en Zeeland uitgebreid. In de loop van de tijd is de Stichting Leergeld uitgegroeid van 68 naar 109 plaatselijke stichtingen die inkomsten ontvangen van particulieren (20.000 – 30.000 euro), fondsen, kerken, serviceclubs en bedrijven. In 2019 werden er 127.000 kinderen ondersteund uit 50.000 gezinnen, voor een bedrag van bijna 40 miljoen euro, ongeveer 300 euro per kind.’